

ОСМАНСКИ ДОКУМЕНТИ ЗА КАТОЛИЧЕСКАТА ЦЪРКВА В БУРГАС

Цвета Райчевска

В архива на католическата църква “Св. Богородица” в Бургас¹ има няколко османски документа с неизвестна досега информация за нейната история. Най-важен между тях, безспорно, е султанският ферман, с който се разрешава построяването на малка католическа църква в градчето Пиргос.² Няколко съдебни решения узаконяват покупко-продажби на имоти в чертите на града. Макар и да не посочват изрично целта на сделките, те най-вероятно са били направени във връзка със строителството на църквата, а по-късно и за нейните нужди. Тъй като тези документи предоставят информация за Бургас от един не много отдалечен, но недостатъчно документиран период, преводите им ще бъдат дадени накрая като приложение.³

Първи стъпки за построяването на църквата се правят в периода на реформи в османската империя, известен като Танзимат. Поради ред причини икономиката на империята е силно изостанала. Войните, кърджалийската анархия, корупцията и моралната деградация, както и основното на шерията законодателство, се превръщат в съиспваща за империята комбинация от фактори. Тя е в процес на дълбок политически и икономически разпад. От друга страна, неравноправното положение

на вече осъзнаващите своята идентичност народи, населяващи обширната империя, налага извършването на реформи. Наченки на такива реформи са декретите Гюлхански хатишериф (1839 г.) и Хатихумаюна (1856 г.), издадени от султан Абдулмеджид.

След предприетите под външен натиск стъпки на султана към промени, с които да се изравнят по права християни и мюсюлмани, навсякъде по българските земи започва възстановяване и строителство на християнски храмове.

Бургас не останал извън всеобщия ентузиазъм. Православните гърци и българи, както и арменците грегориани и намиращите се в града католици, побързали да се възползват от временния шок на административните власти и местните турци, предизвикан от насочените срещу вековната традиция реформаторски декрети. Православните християни започнали обновяване и ремонт на своите църкви, а католическата общност в Бургас се опитала да издейства разрешение за свой храм и изпратила молба до султан Абдулмеджид.

Искането за построяване на църква е мотивирано с нуждата някъде да се черкуват чужденците, пристигащи в Бургас с търговските кораби, тъй като в него нямало “латинска католическа църква”.

Този аргумент има своята тежест и бил разбираем. По това време малкият ползуземеделски градец набирал темпове и започнал да се разраства в сравнение с превъзхождащите го дотогава околни градове Анхиало⁴ и Созопол. Макар и още през XVII в. пристанището му да обслужвало целия житен хинтерланд, т.е. по същество да се явявал житното пристанище на цяла Югоизточна Тракия,⁵ едва около средата на XIX в. Бургас успява да надделее над съседните пристанища Анхиало и Ченгене скеля.⁶ Стопанският растеж, който дотогава представлявал едва забележим процес, в средата на века получил осезателен тласък. При новата административна реформа от 1864 г. Бургас станал за пръв път център на каза (околия), отнемайки територии от дотогавашните кази Анхиало и Русокастро.⁷ Нарасналият интерес към житната и друга търговия, осъществявана чрез пристанището Пиргос, предпоставило откриването на чужди консулства и търговски представителства, които да обслужват и уреждат деловите въпроси и работата на посещаващите града търговци и търговски кораби.⁸ Като се има предвид стопанското оживление, настъпило в града, броят на пристигащите с тези кораби търговци, както и на работещите в консулствата и представителствата, със сигурност не е бил малък.

Именно за нуждите на тази нарастваща и стабилизираща се общност било поискано разрешение за построяване на църква, в която да се черкуват "чужденците, пристигащи с корабите". Тя включвала

италианци, австрийци, както и арменци-католици, наречени мъхитаристи. Съставът на тази организирана и припозната от турските власти католическа общност в Бургас все още не е проучван. За бургаската енория от Пловдивския диоцез най-ранни данни имаме от 1857 г. и те директно я свързват с дейността на капуцинския орден, на чиято мисия в Трапезунд била поверена.⁹ Този орден стъпил в Пловдив през 1841 г., когато там пристигнал апостолическият викарий Андреа Канова с още двама капуцини. Подкрепени от Франция, капуцинските братя от този чисто мисионерски орден развиват активна католическа дейност. Особено след Кримската война (1853–1856 г.), усилията им се насочили към изграждането на църкви, мъжки и девически училища. Именно в този период на оживена мисионерска дейност, когато бургаските католици били направлявани от отец Дамян Райнизио от Авриго, Италия, била отправена и молбата за разрешаването на строеж на църква.

Искането, естествено, представлявало израз на най-важния стабилизиращ и организиращ елемент на католическата общност. Мотивът за предприетата стъпка – логичен и значим. Молбата на католическата общност била взета под внимание и удовлетворена със споменатия височайши ферман, издаден през последната десятка на месец Зилхидже 1275 г. (21 – 31. 06. 1859 г.).

Ферманът на Абдулмеджид е адресиран до всеки управляващ в административната йерархия на района – до управителя на санджака¹⁰

Ислимие (Сливен), до околийския кадийски наместник и до заместник-управителя на Пиргос. Тези лица били пряко отговорни за изпълнението на фермана и изискването, което султанът не пропуска да им напомни – а именно, **че църквата трябва да е малка и да не се строи в близост до мюсюлманска махала**, а на удобно и “прилично място”. Това условие пък ни подсказва в каква насока би могла да противодейства мюсюлманската общност в желанието си да осуети построяването на християнския храм. Вероятно затова във фермана са визирани и други влиятелни лица, които са можели да манипулират реакциите на местното мюсюлманско население.

Стъпки за осигуряването на строителен парцел били предприети непосредствено преди издаването на фермана или още по-вероятно, веднага след изпращането на молбата до султана, тъй като първата сделка се извършва през април 1859 г., няколко месеца преди да се получи разрешението за строежа. Празното място (арса) имало приблизителна площ от 442 м². Спазени са и поставените във фермана условия – парцелът граничи само с немюсюлмани и следователно, не се намира в съседство с мюсюлманска махала.

Покупката е осъществена чрез посредник на името на Роза,¹¹ според практиката в турския шериатски съд, когато страна в сделката е жена.

Щом са спазени двете условия от фермана на Абдулмеждит, сигурно е било спазено и третото – църквата да е малка, за да не дразни наскърбеното честолюбие на правоверните

мюсюлмани. От днешното местонахождение на католическата църква, както и от съдържанието на съдебните решения заключаваме, че този първи храм е бил на същото място, където на 12.IX.1937 г. отец Викенти Пеев благославя новата, днешна църква “Божествено Майчинство на Блажена Дева Мария”.¹²

Братята капуцини действали бързо и енергично. Ферманът-разрешение бил издаден между 21 – 31.06.1859 г. и само шест месеца по-късно, на 30.12.1859 г., началникът на капуцинската мисия в Трапезунд благословил основния камък на църквата.¹³

Сред османските документи има и един, който ни кара да допуснем, че замисълът на местната католическа общност не ще да е бил изпълнен съвсем безпрепятствено. Това е т.н. фетва, която представлява формулиран пред мюфтията или шейхюлислама¹⁴ въпрос, за който нямамо правен отговор в шериата. С фетвата всъщност се поставял правен казус, чието решение се изразявало с лаконичното да/не. Обикновено фетвите не се датират, нито подписват. Но в нашия случай е отбелязано името на мюфтията, решил казуса. Тъй като той се е подписал като мюфтия на “Айтос, заедно с Пиргос”, това ни помага да уточним времето до годините между 1858 – 1864 г., когато се извършва административната реформа и Бургас става център на каза. Това уточняване свързва фетвата с коментиранията по-горе сделка. Вече извършената покупка на празното място се е оспорвала под благовидния предлог, че е била извършена от настояниците

на малолетната собственица. Пита се дали сега, когато тя е пораснала, сделката може да се анулира. Следователно, става въпрос за предишна продажба, предшестваща прехвърлянето на парцела за строеж. Категоричното **не може** на мюфтията означава, че сделката била законна и окончателна и той по никакъв начин не можел да я отмени. Логично е да се предположи, че истинският мотив бил желанието да се осуети построяването на църквата. Много е вероятно фетвата да е издадена в шестмесечния период между получаването на фермана и полагаането на основния камък на църквата. В такъв случай, оспорването на една предшестваща покупка на парцела е опит да се спре или вече започнал строеж, или опит да се пречи изобщо на започването на строителството.

От документите не можем да научим кога била завършена църквата. Но ако се позовем на енергичността на капуцините, които още на следващата година построяват и жилище за свещениците, тя е била готова все около това време. Във всеки случай в съдебното решение от 5 март 1866 г. къщата, закупена в същата махала от Мария, дъщеря на Данил, граничела с **вече построената църква**. В документа тя е наречена **Френската църква**, както вероятно е била известна между населението на Бургас.

След построяването на католическия храм се извършили и още няколко сделки за имоти в непосредствено съседство с църквата. Това обстоятелство, както и фактът, че съдебните решения по тези сделки се намират в архива на католическата

църква, ни карат да мислим, че чрез тях се осигурили нужните средства за съществуването и дейността на католическата църква. Посредник в сделките от 1866 г. и 1869 г. е г-н Жозеф Бонал ("мосю Бонал"), "поданик на немската държава" и известна фигура между консулските представители в Бургас, а сред свидетелите е и някой си Франциско, вероятно свещеник в църквата.

На 20 май 1868 г. се извършва още една покупка на имот и този път граничещ с Френската църква. Питиепродавницата, предмет на продажбата, се намирала в махалата Махриз. Възможно е махалата да се е наричала така по името на пътя, който минавал оттам и водел за селото Мугрес,¹⁵ в някои османски документи записано и като Мухриз – очевидно местен диалектен изговор. Сделката е потвърдена с печата на кмета на християнската общност в Бургас.

Година по-късно, в 1869 г., отново в същата част на града, консулт Жозеф Бонал закупува голям имот от празен парцел и дюкян с пристройки. Имотът се намирал в Чаршията, т.е. в центъра на Бургас.

Всички закупени имоти са в съседство с днешната католическа църква, както недвусмислено следва от описанието на техните граници. Фактът, че откриваме документите по тези сделки в архива на католическата църква, ни позволява да допуснем, че закупените имоти впоследствие са преминали в нейна собственост. Дали това е станало чрез дарения или покупко-продажби, в случая не е от голямо значение.

Новопостроената църква сплотила католиците в Бургас. Данни

имаме и за другия организиращ елемент на всяка общност – некропола, както и за практиката на католиците в това отношение. Очевидно погребенията се извършвали “вътре в града”, а най-вероятно в двора на църквата. Тъй като с нарочна заповед (ираде) се забранявали погребенията извън некрополите, през ноември 1869 г. Сеид Ахмед Хамди, каймакам¹⁶ на каза Пиргос, отправя специално предупреждение към консулствата на Италия и Австро-Унгария в Бургас да прекратят тази практика и за целта да закупят терен, достатъчно отдалечен извън града.

Следователно, католическата общност вече била значително нарастнала. Тя била консолидирана около своя храм и разполагала със специален печат, както изисквала турската администрация. Очевидно обезпечената с недвижима собственост църква имала добри възможности за осъществяване на мисионерската си дейност, както личи от документ от 1873 г. Той представлява съобщение за смъртта на Бозкиян Бохос, “от католическия миллет” (т.е. вероизповедание), който оставил сирачета шестте си деца Кармела, Киркор, Маргарита, Лучия, Катрина и Тереза. Документът е легитимиран с печат, на който се разчита текстът “Патриарх на арменските католици”. Вероятно това съобщение е стъпка към откриване на определена благотворителна процедура на католическата мисия.

Построяването на католическата църква и разрастването на нейната дейност, както вече казахме, не могат да бъдат отделени от нарастналата активност на католическите

мисионери въобще в България. Освен мисионерския орден на капуцините след 1841 г., след 1862 г., например, папа Пий IX насърчава и полското католическо общество “Възкресение Христово” да разгърне силите си на Балканския полуостров и по-специално в България. По същото време разгъват дейността си и последователките на французойката Емилия дьо Виалар (1797–1856 г.), които тя организира през 1832 г. в милосърдното общество “Сестри от Откровението Йосифово”. Десет години след смъртта ѝ три от нейните следовнички пристигат в Пловдив, повикани от пловдивския епископ Андреа Канова. В 1883 г. бургаските католици минават под покровителството на капуцинската мисия в Пловдив и сестрите-жозефинки намерили ново поле за ентузиазма си. Френските католически девически училища в Пловдив, София и Бургас са тяхно дело.¹⁷ В 1889 г. отец Зенон Пиг от Зее, Тирол, ремонтирал църквата и в съседство с нея, върху неин терен, отворил девическо училище и го поверил на сестрите от “Св. Йосиф” от Марсилия. През 1900 г. е построен и великолепият комплекс от колеж с пансион и параклис в Бургас, филиал на пловдивския, който е все още запазен.¹⁸ След 1949 г. колежът е закрит от правителството.¹⁹

От съдържанието на коментиранияте османотурски документи следват изводите:

- Католическата църква е построена в 1859 г., веднага след издаването на фермана с разрешението за строежа. Тя е била на мястото на днешния католически храм, издигнат там по-късно,

и е задоволявала потребностите на една общност от различни народности, обединени от католическата вяра.

• В Бургас съществувала католическа общност, която включвала предимно арменци-мъхитаристи, т.е. католици. И сега в Бургас са останали няколко семейства.²⁰

• В средата на XIX в. в Бургас процесът на утвърждаването му като важен търговски и административен център все още не бил завършен и се налагало той да се идентифицира чрез близкото пристанище Анхиало и да се разпознава като Ахиолу-Пиргос, т.е. Бургас при Поморие.

• Центърът на Бургас, т.е. Чаршията, се намирал в съседство с днешната католическа църква – там, където в началото на века се разполагала Абаджийската чаршия.

• Жозеф Бонал бил радетел, а може би и инициатор на предприетите стъпки за построяването на католическата църква. Това е нов щрих към неговата дейност в Бургас.

Данните на коментираните османски документи изясняват историята на още един от християнските храмове в Бургас. Потвърждава се пряката зависимост между формирането на етнорелигиозната общност и нейните организиращи елементи – църква, обособена махала

и некропол. В Бургас най-старата се оказва църквата, която Енехолм видял там през 1829 г.²¹ Той я нарича “гръцка”, т.е. православна, което значи, че в нея се черкували гърци и българи. Запазен е разказ, според който, след като тази църква изгоряла, гърците са построили нова в 1869 г. и я нарекли “Успение Богородично” на името на дотогавашната си покровителка Св. Богородица. Грегорианската арменска общност в Бургас пък започнала да се черкува отделно в старата църквица, вероятно скоро след 1829 г., защото в 1832 г. тя се споменава под името “Сурп Степанос” (“Св. Стефан”) в дарствения надпис на богослужебната книга “Джашоц”.²² През 1855 г. църквата била изцяло възстановена под днешното си име “Сурп Хач” (“Св. Кръст”). Известна е още като Арменската църква.

Българското население на Бургас, което се увеличило значително след Кримската война, почти до Освобождението било заето с борба за утвърждаването си сред доминиращата дотогава гръцка общност и за постигането на независимо богослужение на български език. Българите се черкували в малка църквица на мястото на днешния катедрален храм “Св. св. Кирил и Методий”, построен едва след 1892 г.

БЕЛЕЖКИ

1. Отец Купен ме помоли да ги превода и в замяна на това той ми предостави копия и разреши публикуването им.
2. С това име Бургас се среща в официалните османски документи до Освобождението.
3. Поради много големите размери на фермана и съдебните решения, техните факсимилета няма да бъдат публикувани.

4. Дн. Поморие.
5. НБКМ, Ориент. отдел, ф. 141, а.е. 54; ф. 141 А, а.е. 57, л. 1; ф. 141 А, а.е. 161, л. 1.
6. Изчезнало; дн. само местност Цигански пристан.
7. Райчевска, Цв. Учредяване и териториален обхват на каза Пиргос, сб. ИМЮИБ, т. XVIII, 1995, с. 117-137.
8. НБКМ, Ориент. отдел, ОАК 7/42.
9. История на Софийско-Пловдивския диоцез, с. 109.
10. Административна единица с приблизителен обхват на окръг.
11. Вероятно католичка.
12. История на Софийско-Пловдивския диоцез, с. 110.
13. Пак там, с. 109.
14. Висши мюсюлмански духовници.
15. Дн. Горно езеро.
16. Управител на каза.
17. Стоенчева-Генова, Л. Френските католически колежи "Св. Йосиф". – в. Абагар I, бр. 7, 1997.
18. След изместването на диспансера за психично болни, който дълги години се помещаваше в колежа, сега там е настанена транспортна и детска клиника.
19. Възпитаниците на тези колежи са многобройни, защото през 1910 г. френската им програма се приравнява към българската и българското правителство ги легитимира. В края на основното, прогимназиално и гимназиално образование те полагали изпити пред смесена българо-френска комисия. След пълна матура дипломите за завършено средно образование им давали право на следване в България и чужбина.
20. Райчевска, Цв. Арменската общност в Бургас. – Сб. Море, бр. 1-2, 1997, с. 28-30.
21. Енехолм, Г. Бележки за градовете от татък Балкана. – Архив за поселищни проучвания, кн. 1, 1938.
22. "Обедно богослужение".

ПРИЛОЖЕНИЯ

1859 г. Превод на височайшия ферман

[Султанска тугра на Абдулмеджид]

До гордостта на високопоставените и великодушните, център на славни и благородни дела, отличен с милостите на вечния владетел, обладател на славен ранг, Салих бей, каймакам¹ на санджак Ислимие, да растат славата и силата му, до познаващия шериата, Мевляна [името е пропуснато] наиб² на Пиргос, да се увеличават знанията

и гордостта му, до примера за съвременниците си, мюдюра³ и до влиятелните хора, да расте силата им.

Когато пристигне височайшият мой ферман, да знаете, че тъй като в нахия⁴ Пиргос, спадаща към казата Ахиолу, за хората, пристигащи там с търговски кораби няма латино-католическа църква, до мен бе изпратено настоятелно искане да благоволя да окажа височайшата си помощ за построяването на една малка църква.

След като намериха, че е нужно великодушие като царствен знак за молителите, уповаващите се на вярата хора от Императорския Диван⁵ отчетоха тази потребност

и [разрешиха] издаването на настоящата славна височайша заповед, съдържаща нужното позволение. Като се съобразявате с императорското ми благоволение да се построи малка църква в споменатото място, оповестете високата ми царска заповед. Вие, които сте каймакам и наиб, както и другите споменати, [внимавайте] въпросната църква да не е в мюсюлманската махала, да не е вреди на никого и по възможност да се построи в удобно/прилично място. Да не се създават пречки от ничия страна срещу построяването ѝ и да не се иска нищо повече от това. Обърнете внимание в това отношение и се пазете от хитруване и измама. Така да знаете, доверете се на свещения ми знак. Написано в началото на святия месец Зилхидже, година 1275 (21 – 31 юни 1859 г.).

В столицата ми,
славния Константино.

1859 г. [Заверка на кадията]:

Въпросът (стои) така, както е в документа. Това извести доверяващият се в Бога Ессеид Ахмед, заместник-кадия на казата Ахиолу. Записа бедният божи раб, нека им бъде простено и на двамата. Печат: Ахмед Ессеид.

Личен печат на кадията – неясен.

Повод за написването на документа стана следното:

Атанас, син на Драко, жител на града Ахело-Пиргос, поданик на Високата държава и съпруг на известната личност Роза, дъщеря на Костандин, се яви пред съдебния състав на изискващия уважение

шериятски съд и в присъствието на Агатино, син на Ясаф, направи пълна изповед и признание, заявявайки:

“До издаването на бъдещия договор, известява се с брат, че парцелът, който е моя собственост, се намира в споменатия град, граничи от една страна с моето жилище, от друга страна с къщата на Фучеджи Иван, от трета – с жилището на Еленко и от четвърта – с обществен път и е на площ 30 (тридесет) зира⁶ дължина и 25 (двадесет и пет) зира ширина. Приех нужните условия, за да не се опорочи сделката и да не се оспорва и продадох законно имота си на пълномощника на споменатата Роза за 6 500 гроша, които са цената на имота. Занапред в така очертания парцел аз няма да имам никакъв интерес, намеса и отношение, по същество и окончателно той става собственост на купувачката Роза”. След съдебното узаконяване, станалото се записа по желание на заинтересованите страни в 21-ия ден на месец април 1859 г.

Свидетели на сделката:
Елхадж Абдуллах ефенди
Ферхад ефенди
Салих ефенди
Халил ага
Решетарят Апостол
Йорги, син на Станю
и други.

Фетва

Той (т.е. Бог)

От него е помощта.

Ханефитските имами отговарят така по въпроса:

“Омир и Зейд, попечителите на малолетните дъщери Хинд и Зейнеб,⁷ нямат недвижимо имущество и до

уточняването на законния наследник на покойния Зейд са продали и прехвърлили нотариално на Бекир на ниска цена едно празно място (арса) за [да осигурят] разходите и издръжката на малолетните дъщери. Когато дъщерите навършат пълнолетие, имат ли те право да оспорват [собствеността на] празното място?"

Благоволете да се изкажете, а иначе Аллах знае най-добре.

[Отговор на мюфтията]: "Нямат право".

Това написа, нека му бъде простено,

нищожният Ибрахим, мюфтия на Айдос с Пиргос.

1866 г. Заверка на двама кадии:

1. Извести за това нуждаещият се от бога Сеид Мехмед, заместник-кадия на каза Ахиолу с Пиргос; написа го бедният раб, нека му бъде простено.

Личен печат.

2. Личен печат.

Андрея, син на Димитри, жител на града Ахело Пиргос и поданик на Високата държава от гръцка националност,⁸ се яви пред съдебния състав на изискващия уважение шериатски съд и в присъствието на г-н Бунал, пълномощник на Мария, дъщеря на Данил, поданица на споменатата държава и от същата националност и направи пълна изповед и признание, заявявайки:

"До издаването на бъдещия договор потвърждавам, че частната къща, която е моя собственост, се намира в споменатия град, граничи от една страна с Френската църква,

от друга – с жилището на градинаря Койчо и отчасти с дюкяна на Петре, от трета страна – с жилището на Мария, дъщеря на Димо и отчасти с жилището на Злати, син на Петре и от четвърта страна – с обществен път; състои се от две жилищни стаи, двор и врата на *zakam*?⁹. Приех нужните условия, за да не се оспорва и опорочава сделката и продадох законно на пълномощника на споменатата Мария имота си за 7 000 гроша. След покупко-продажбата, предаването и въвеждането в собственост по описания начин, аз взех от ръката (т.е. лично – Ц.Р.) на пълномощника на споменатата Мария, цялата сума от 7 000 гроша, които са цената на имота ми. Занапред в така описаното жилище аз няма да имам никакъв интерес, нито намеса или отношение, по същество и окончателно то става собственост на купувача Мария". След съдебното узаконяване, станалото се записа по желание на заинтересованите страни в 5-ия ден на месец март 1866 г.

Свидетели:

Емин ага

писарят Мехмед ефенди

Молла Махмуд

Халил ага

весларят Христо

Франциско

1868 г. Поводът за написването на този документ стана следното:

От 20-ия ден на месец май, година 1868, продадох доброволно срещу 40 османски лири, една питиепродавница в махалата Махриз на града Пиргос, която граничи от една страна с Шарафчи хане,¹⁰

от друга страна с Френската църква. За да не се пречи от други лица, известяваме ви с препис от заповедта [по сделката] и ви го връчваме надлежно подпечатан. 20 май 1868 г.

Аз,
кмет на християните
касаба¹¹ Пиргос

Печат: Първи кмет Хрусан на
(неясна част) Пиргос

1868 г. Уважаеми господине,

Поради това, че с императорско ираде е забранено да се погребват покойници вътре в градовете (шехир и касаба), на консулствата на Италия и Австро-Унгария се изпратиха писмени уведомления. Изглежда те все още не са ги получили и са в неведение, защото предния ден отново един покойник е бил погребан вътре в града.

Както става ясно [от ирадето], когато имате смъртни случаи, ще трябва да ги погребвате не вътре в града и в близост до него, а да се закупи някакво място извън града. За да се знае това положение, състави се и се разпрати нарочен документ (шукка). Написано на 10 ноември 1285 (1868 г.).

Каймакам на каза Пиргос.

Печат: Ессеид Ахмед Хамди,
1273 (1856 г.).¹²

1869 г. Заверка на кадията.
Личен печат.

Касап Петре, син на Брато, поданик на Високата държава от гръцка националност и жител на каза Пиргос

към санджак Ислимие, който се намира в едноименната лива¹³ на Едирне, се яви пред съдебния състав на лъчезарния свещен шериятски съд и мосю Бунал, от посолствата в споменатата каза, поданик на немската държава и приносител на писмото, като направи пълна изповед и признание, заяви:

“Притежаваният от мен по наследство и самостоятелно истински имот – бакалски дюкян с пристройки, който се намира в Чаршията на споменатата каза (т.е. град – Ц.Р.) и граничи от една страна с дюкяна на дюкянджи Серафим, от друга страна с жилището на Марије Данил, от трета – с жилището на сестра ми Фосини и от четвърта – с обществен път и който [имот] продавам законно, според исканите и приети условия, на споменатия мосю Бунал за 4 160 гроша. След покупко-продажбата на имота, предаден и приет по гореописания начин, от ръката на споменатия купувач мосю Бунал получих изцяло сумата 4 160 гроша, която е цената на имота. Занапред аз категорично няма да имам никакво отношение към така описания дюкян и споменатият купувач мосю Бунал недвусмислено и безспорно става негов собственик”. След съдебното узаконяване, станалото се записа по желание на двете страни в 17-ия ден на благословения месец сафар 1286 (21. V. 1869 г.).

Свидетели:

Мустафа бей

Махмуд ага

Мехмед ефенди

Емин ага

майстор Дюлгер Мильо.

Бележки

- ¹. Управител на санджак.
- ². Околийски кадийски заместник.
- ³. Заместник-управител.
- ⁴. Административна единица, община.
- ⁵. Т.е. правителство.
- ⁶. Аршин. Строителният аршин бил равен на 0,75 м.
- ⁷. Фиктивни имена, които се използват във фетвите.
- ⁸. В текста "millet". Означава и вероизповедание. Срв. по-долу "от католическа националност", т.е. вяра.
- ⁹. Думата е неясна.
- ¹⁰. Несигурен прочит; може би "шарабчи хане", т.е. питиепродавница.
- ¹¹. Малък полужемеделски градец.
- ¹². Това е годината, в която есеид Ахмед Хамди е заел длъжността каймакам.
- ¹³. Административна единица, област.

OTTOMAN DOCUMENTS FOR THE CATHOLIC CHURCH IN BURGAS

Tsveta Raichevska

(Summary)

There are some ottoman documents in the archives of the Catholic Church "Holy Virgin" in Burgas. The most important one is the firman of a sultan, issued in June 1859, which gives a permission for building a small Catholic Church in the town of Pirgos.

The Orthodox Christian in Burgas began to carry out repairs and refreshments of their churches while the Catholic society made a request to sultan Abdulmedjid for building their own church. The argument was the need of a place, where the foreigners, arriving in Burgas on trade ships, might go to church. There was not any "Latin Catholic Church" in Burgas at that time.

The Burgas parish, established in 1857, was directly connected with the work of the Capuchins, who took care of the parish on their mission in Trapezund. The Capuchins, who was extremely missionary order, were very active in their Catholic work and had the support of France. They made efforts to build churches, men and girls' schools especially after the Crimean War (1853-1856).

The condition, which the sultan emphasized on, was that the church had to be small and had not to be built near the Muslim quarter. The firman-permission was issued between 21 and 31 June 1859 and six months later on 30 December 1859 the head of Capuchins' mission in Trapezund blessed the foundation stone of the church.

At the same time, the followers of Frenchwoman Emilia dio Vialar (1797-1856) were working very hard for the Catholics. She had organized a merciful society "Sisters from Joseph' Revelation" in 1832. Ten years after her death, three of her followers arrived in Plovdiv. In 1883, the Capuchins mission in Plovdiv took under their patronage Burgas Catholics. In 1889, father Zenon Pig from Zee, Tipol, made repairs of the church, built a girls' school on the church's land near it and put it in the charge of the sisters of "St. Joseph" from Marseilles. In 1900, a magnificent complex was built in Burgas. It was consisted of a college with boarding house and a chapel. The college was a branch of the one in Plovdiv, which still exists. After 1949, the government closed the college.